

NIVAs

årsrapport for

2003

Denne årsrapporten
inneholder styrets
beretning og regnskap
for 2003.

I tillegg utgir NIVA en
årbok for 2003 hvor den
faglige virksomheten
blir presentert.

Styrets beretning 2003

Stiftelsen Norsk institutt for vannforskning (NIVA) er et nasjonalt forskningsinstitutt som utfører forskning, undersøkelser, utviklingsarbeid og utredninger. Instituttet bidrar i stadig økende grad med kunnskap om, og løsninger på, internasjonale vannfaglige spørsmål.

NIVA har hovedkontor i eget bygg på Brekke i Oslo, og har avdelingskontorer i Bergen, Grimstad og Hamar. NIVA-gruppen består i tillegg til stiftelsen NIVA av forsknings- og konsulentselskapet Akvaplan-niva AS i Tromsø og et utviklingselskap NIVA-Tech AS.

I det følgende beskrives virksomheten i NIVA og resultatene som er oppnådd i 2003 innen NIVAs seks målområder.

MARKED OG BRUKERRELEVANS

EUs vannrammedirektiv NIVA har et betydelig engasjement i forhold til EUs Vannrammedirektiv. NIVA har hatt prosjektansvaret for to nasjonale pilotprosjekter med prøve-implementering av vannrammedirektivet (Ryfylkefjordene og Vansjø/Hobøl-vassdraget) og har også ledet prosjektet med karakterisering av Numedalslågen og Haldensvassdraget. Andre deltakere i disse prosjektene er NINA, NIBR, Jordforsk, LFI, Statkraft-Grøner og Interconsult. NIVA startet i 2002 et samarbeid med NINA om et nytt strategisk institutt-program (SIP) om

klassifisering av vannforekomster – ferskvann og marine (BIOKLASS). Dette vil danne grunnlag for karakterisering av vannforekomstene ved implementering av Vannrammedirektivet. NIVA ledet arbeidet med å utarbeide en marin typologi og en ferskvannstypologi for Norge i 2003.

NIVA er sentral aktør i flere EU-prosjekter (EUROHARP, BMW og andre) knyttet til implementering av Vannrammedirektivet. NIVA deltar også i et større prosjekt basert på implementeringen av Vannrammedirektivet (INTERREG) sammen med norsk og europeisk regionalforvaltning. Instituttet har også ansvaret for to implementeringsprosjekter i Ungarn og Makedonia/ Albania.

NIVA er representert i koordineringsgruppen (WG 2A ECOSTAT) for den europeiske interkalibreringen innenfor Vannrammedirektivet. I tillegg gir NIVAs posisjon i EUs Miljøbyrå (EEA) tyngde og styrke i forhold til det arbeidet som pågår under Vanddirektørens Forum. Målet er å få frem indikatorer, metoder og referanser som er relevante for miljøforhold i Norden.

NIVA har, sammen med et titall andre sentrale forsknings-institutter i Europa, en rammeavtale med DG Environment of the EC for å gi teknisk og administrativ assistanse i spørsmål knyttet opp mot implementeringen av Vannrammedirektivet.

NIVA tar sikte på å være den fremste leverandøren av kunnskap om Vannramme-

direktivet og verktøy for enkel og kostnadseffektiv implementering for lokal- og regionalforvaltningen, og være rådgiver for næringslivet. Dette skal kunne bekreftes ved at forvaltningen faktisk tar i bruk den kunnskap og informasjon vi leverer. NIVA skal, sammen med sine samarbeidspartnere, dekke alle aspektene av implementeringen av vannrammedirektivet for vann i Norge og derved være en betydelig aktør på utrednings- og forskningsprosjekter knyttet til implementeringen av Vannrammedirektivet i Norge fram til år 2015.

Miljøgifter

I henhold til St.meld.nr.12 "Rent og rikt hav" er et av de store nasjonale forurensningsproblemene i sjø knyttet til forurensede sedimenter i havner og fjorder. Myndighetene har derfor lansert ambisiøse planer for opprydding. NIVA har markert seg sterkt som kunnskapsleverandør for å bidra til at de tiltak som gjennomføres er kunnskapsbasert og samtidig sikre at miljøgevinsten ved tiltak blir dokumentert ved overvåkning. NIVA har utarbeidet fylkesvise tiltaksplaner for flere områder. NIVA er også involvert direkte i de praktiske tiltakene, og har sammen med Norges geotekniske institutt (NGI) vært sentral som premissleverandør for tiltak mot forurensede sedimenter i fjorder og havner.

NIVA leder Nasjonalt Råd for Sedimenter som ble

opprettet av Miljøvern-departementet i 2003 og leder også arbeidsgruppen for helse- og miljørisiko i dette rådet.

Gjennom et større forsknings-prosjekt knyttet til dioksin-forurensing i Grenlandsfjordene, har NIVA bidratt med grunnleggende forståelse om betydningen av forurensede sedimenter og effekter av tiltak på vann, sedimenter og organismer. På grunnlag av dette prosjektet er det utarbeidet en modell som beskriver skjebnen til dioksin i et marint økosystem.

NIVA har et godt nettverk mot norsk smelteverks-industri, og overvåking knyttet til utslipp av miljøgifter fra denne sektoren har vært en viktig aktivitet.

NIVA har vært med på et omfattende screening-prosjekt av nye miljøgifter på oppdrag fra SFT og SNT i samarbeid med NILU og Jordforsk, og har bl.a. avdekket uvanlig høye forekomster av bromerte flammehemmere i Mjøsa.

Overvåking

NIVA vant konkurransen om samtlige fem nasjonale vann-relaterte overvåkningsprogram innen Statlig program for forurensningsovervåking i 2003: Joint Assessment Monitoring Programme (JAMP) og Kyst-overvåkingen, elvetilførsel-programmet Teotil og for-suringsovervåkingen. Dette gir oss god mulighet til å koordinere de store nasjonale over-våkningsprogrammene og tolke

og framstille resultatene på en helhetlig måte. Koordineringen har spesiell betydning med tanke på de fremtidige store nasjonale overvåknings-programmene som antas igangsatt under Vannramme-direktivet i 2006.

NIVA er godt etablert i nasjonal algeovervåking og har styrket sin posisjon i nasjonal sammenheng ved å etablere en ny database for algeovervåking.

I 2003 har NIVA sikret seg rollen som et ledende senter, både nasjonalt og internasjonalt, for satellitt-overvåking av kystområder. Håndtering og vurdering av satellittdata og utvidet integrering med sanntids felldata fra "ships-of-opportunity" har vært i fokus. I tillegg har NIVA utvidet sin kompetanse innen satellittovervåking og øko-system-modellering for bedre integrering av overvåknings-metodikk innen algeover-våking og varslingssystemer. Utvikling av operasjonelle, regionale overvåknings-løsninger har vært en sentral virksomhet.

Akvakultur

Innen akvakulturområdet har NIVA utviklet et overvåknings- og rådgivingstilbud (VK 2003), som det også er interesse for internasjonalt. Denne virksomheten har en betydelig bedrifts-økonomisk avkastning for de bedriftene som deltar. I tillegg har NIVA bidratt til betydelig verdiskaping gjennom råd-

givning til smoltanlegg med vannkvalitets-problemer. NIVA har fått god uttelling innen forskningsprogrammene på dette området og har en stipendiat på feltet. Samarbeidet med Akvaplan-niva innen dette området er viktig.

Kystsonen

NIVA, i samarbeid med institutter i Miljøalliansen og Havforskningsinstituttet, har på oppdrag av Norges forskningsråd utarbeidet et plandokument om Kystsoneforskning – for verdiskaping og mangfold. En bærekraftig forvaltning av kystsonen forutsetter et godt kunnskaps-grunnlag, og NIVAs tverrfaglige profil vil være et fortrinn.

I samarbeid med Fiskeridirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning arrangerte NIVA et nordisk idéverksted om Vannramme-direktivets innvirkning på planlegging og forvaltning av kystsonen. Deltakere fra Finland, Sverige, Norge og Færøyene deltok.

NIVA har i 2003 opprettholdt sin sterke posisjon innen miljø-rettet bistand med fokus på kystsonen. Det har vært gjennomført prosjekter bl.a. innen planlegging, ressurs-kartlegging, oljevern og forvaltning av biologisk mangfold i kystsonen i Sri Lanka, Indonesia og på de Karibiske øyene. Prosjektene har vært utført i nært samarbeid med flere

norske og lokale forskningsmiljøer og forvaltningsinstitusjoner.

Alger

NIVA har solid kompetanse innen algeovervåking og problemalger. DNA-teknikker og nye molekylærbiologiske metoder blir stadig viktigere innen artsbestemmelse og overvåking. NIVAs algekultursamling er en viktig ressurs i forskningssammenheng og har betydelig potensial for å utvikle nye anvendelser av alger som råstoff.

Økotoksikologiske vurderinger og analyser

NIVA har etablert og tilpasset metoder for toksisitetstesting av sedimenter som et verktøy for karakterisering av forurensede marine sedimenter. En veileder for risikovurdering av sedimenter, hvor bl.a. bruk av økotoksikologiske tester inngår, er utviklet i samarbeid med NGI. Likeså er det utarbeidet en veileder for kontroll og økologisk risikovurdering av sigevann fra avfallsplasser i samarbeid med Jordforsk.

Metodespekteret av biomarkører og biologiske effekt-parametre er blitt utvidet ved etablering av bioassays basert på cellekulturer. I 2003 ble biomarkører bl.a. benyttet i overvåking av vannsøylen rundt oljeplattformer på Trollfeltet for å påvise forurensningseffekter av utslipp ved oljeutvinning. Et forskningsprosjekt for videreutvikling av effekt-

baserte metoder for overvåking ble innvilget av Norges Forskningsråd. Prosjektet dekker bl.a. en stipendiatstilling. Det ble også etablert et forskningsprosjekt om stoffer med hormonhermende effekter.

Bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus*

NIVA har - sammen med Universitetet i Oslo, Norges Landbrukshøgskole og Veterinærinstituttet - utviklet et alternativ til rotenonbehandling av vassdrag med lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, og har fått lovende resultater med bruk av aluminium. Metoden dreper (i motsetning til rotenon) parasitten, men ikke laksen, og framstår nå som en svært interessant behandling, gjerne i kombinasjon med laksesperrer. I 2003 har gruppen gjennomført vellykkede fullskalaforsøk i Batnfjordelva.

Restaurering av vassdrag

I Børselva i Nordland har NIVA organisert et samarbeidsprosjekt for å restaurere vassdraget, som er gjengrodd etter forurensning fra landbruket og påvirkninger fra vassdragsreguleringer. Både lokale brukerinteresser, forvaltningen og forskningsmiljøer deltar. Prosjektet har utviklet seg til å bli et viktig demonstrasjonsprosjekt for restaureringstiltak. NIVA arbeider også med restaureringstiltak internasjonalt, bl.a. et prosjekt i

Serbia som omfatter kanaler med sterk forurensning fra industriutslipp.

Forsuring

Forsuringsproblematikken og kalking er stadig sentrale arbeidsområder for NIVA. Selv om belastningen gjennom sur nedbør er redusert, er mange vassdrag fortsatt sterkt skadet, og både den kjemiske og biologiske rehabiliteringen vil ta lang tid uten aktive tiltak. NIVA ser med bekymring på at de sentrale myndighetene nedprioriterer kalkingstiltak – levende vassdrag er både et viktig gode lokalt og et profileringsstiltak for Norge som friluftsparadis og miljønasjon. Langtidsovervåkingen av vannkvaliteten i norske vassdrag blir også nedprioritert av sentrale myndigheter. I en tid med stort internasjonalt fokus på globale miljøbelastninger i form av klimaendringer og langtransporterte miljøgifter, er dette en beklagelig utvikling.

Miljøinformatikk

Organisering, utnyttelse og distribusjon av miljøinformasjon vil være en stor utfordring for NIVA i tiden som kommer. Viktige faktorer i denne sammenheng er Miljøinformasjonsloven, Vannrammedirektivets behov for tilgang på relevante data og tilhørende rapporteringssystemer, og forvaltningens behov for effektiv utnyttelse av miljøinformasjon. For å møte

interne og eksterne behov oppretter NIVA en egen seksjon for miljø-informatikk, som også inkluderer drifting av databaser, utvikling av ny overvåknings-teknologi og instrumenttjenester.

Effekter av klimaendringer

NIVA har et strategisk institutt-program på klima-effekter i akvatiske systemer og videre-fører et langsiktig prosjekt på klimaeffekter på innsjøer. Instituttet gjennomfører bruker-finansierte prosjekter om klimaeffekter på fiske-bestander i høyfjellssjøer og på klimaeffekter i regulerte vassdrag – det siste i samarbeid med NINA og SINTEF. Et prosjekt om klimaendringer og forsuringsproblemer (sjøsalt-episoder) i kystnære vassdrag er gjennomført og rapportert internasjonalt.

Forskningsrådet etablerte i 2002 et program om effekter av klimaendringer (KlimaEffekter), som fra 2004 inngår i et nytt stort klima-program (NORKLIMA) med utvidet finansiering. NIVA deltar i det eneste prosjektet rettet mot akvatiske effekter som ble finansiert i første utlysning (prosjektledelse NLH).

Internasjonalt samarbeid

NIVA deltar i flere store forskningsprosjekter innen EUs rammeprogrammer. I 2003 ble EUs 6. Rammeprogram åpnet for søknader. NIVA kom relativt godt ut av den sterke

konkurransen. Vi har sentrale roller i EUROLIMPACS, et stort prosjekt om integrerte modeller for økologisk respons på klima- og andre typer endringer i samvirke. I tillegg deltar vi i REBECCA som skal gi modeller for kjemisk-biologisk respons og faglig bakgrunn for implementering av Vannrammedirektivet. Vi er også med i SARIB om nye økotoxikologiske metoder, og et forskernettverk (GeoNet) om effekter av CO₂ på biologiske forhold i marint miljø. Prosjektene har stor faglig spredning og bekrefter at NIVA holder et internasjonalt faglig nivå.

NIVA har opparbeidet en betydningsfull posisjon i EEA, EUs Miljøbyrå. NIVA er en av 11 deltagere i konsortiet "Topic Center on Water" som er faglig rådgiver og støtte-spiller for EEA. De arbeidsoppgavene som særlig tilfaller NIVA er å være databasevert for den marine arbeidsdatabasen. NIVA er ansvarlig for utvikling av marine biologiske indikatorer og har ansvar for å bearbeide og vurdere alt materiale om miljøgifter i marint miljø.

NIVA er norsk representant i EURAQUA, et samarbeid mellom 16 europeiske forskningsinstitutter og forvaltningsorganer med aktivitet innen vannressursforvaltning. Dette nettverket har vist seg nyttig i forbindelse med søknader til EUs 6. ramme-program. NIVA har utviklet et

samarbeid med mange europeiske universiteter og forskningsinstitutter rettet mot EUs rammeprogram, faglige nettverk innen EEA Topic Centers, faglige nettverk innen FN (ICP Waters), samt nettverk innen miljø-rettet bistand.

I forbindelse med Øst-Europa-programmet finansiert av UD har NIVA etablert samarbeid med flere institusjoner i Kroatia for utvikling av biologiske effektmetoder til bruk i miljø-overvåking.

NIVA har hatt betydelige internasjonale oppdrag knyttet til olje-industri, særlig i Venezuela og Karibia. Dette har særlig vært basisundersøkelser for ny-åpnede olje- og gassfelt og undersøkelser av effekter av utslipp fra raffinerier.

Bistand

NIVA satser sterkt på arbeid i bistands-land. NORAD og UD er fortsatt de viktigste oppdragsgiverne. Bistandsprosjektene omfatter hovedsakelig utredninger og institusjonelt samarbeid. Norges forskningsråd og EU er blitt nye viktige og potensielle kunder, og disse utvider vår forskningsrettede prosjektportefølje innen bistand. NIVA bidrar til realisering av to av de viktigste målene for norsk bistand; å fremme forsvarlig forvaltning og utnyttelse av jordas miljø og biologiske mangfold, og å bekjempe fattigdommen og bidra til varige forbedringer i levekår

og livskvalitet. Dette er viktige og sentrale målsetninger som er en del av Milleniumsmålene. I 2003 deltok NIVA i prosjekter både i Asia, Afrika, Latin-Amerika og Sørøst-Europa, og NIVA har prosjektreferanser fra mer enn 60 land.

FAGLIG NIVÅ OG KOMPETANSEUTVIKLING

NIVA hadde også i 2003 en omfattende faglig produksjon med 147 rapporter i egen serie og 47 publikasjoner i internasjonale tidsskrifter med "referee"-ordning. Dette er på samme nivå som foregående år.

Stipendiater er viktig for rekruttering av forskere og de er en viktig ressurs for instituttet. NIVA har etablert en egen stipendiatpolitikk for å sikre kompetanseutvikling og god oppfølging og integrering i NIVAs øvrige virksomhet. Antall stipendiater har økt de senere årene og i 2003 var antallet seks.

I 2003 avla tre fast ansatte NIVA-forskere dr. grad ved siden av vanlig prosjektarbeid; ved Norges Landbruks-høgskole, Universitet i Oslo og Universitetet i Lund. Dette viser at NIVAs medarbeidere stadig forbedrer sin formelle kompetanse.

Basisbevilgningen fra Norges forskningsråd var på 19,1 mill. kroner, og dette er en liten nedgang fra året før. Basisbevilgningen skal sikre at våre kunder og brukere får

tilgang til solid og relevant fagkompetanse, og er instituttets viktigste redskap for strategisk utvikling av faglig kompetanse. Den generelle nedgangen i basisbevilgning er bekymringsfull. Basisbevilgningen utgjorde i 2003 13,9% av omsetningen. Det er også en dreining i bevilgningen med større innsats på strategiske instituttprogram og mindre til grunnbevilgning. Dette reduserer instituttets handlefrihet på kort sikt.

Det blir viktig å sikre at grunnbevilgningen blir brukt på en god og målrettet måte og at forskningsoppgaver prioriteres i henhold til NIVAs strategi. Det er utviklet nye kriterier for bruk av grunnbevilgningen som skal sikre at midlene brukes til kompetanseutvikling innen de strategisk viktige områdene.

SAMFUNNSKONTAKT OG OMDØMME

NIVA var godt synlig i media også i 2003, både ved egne initiativ og ved omtale av instituttets virksomhet i nyhetsoppslag og i populære programmer som "Schrödingers katt", "Ut i naturen" og "Verdt å vite". Flere sentrale prosjekter fikk fylldig oppmerksomhet i media, f.eks. vellykkete eksperimenter med aluminiumtilsetning for å fjerne lakseparasitten *Gyrodactylus* i Lærdalselva og Batnfjordelva. Tilsvarende ble også våre

forsøk med bruk av silikat som alternativ til kalking av forsurede vassdrag mye omtalt. Østrogen i avløpsvann fikk stor mediadekning i 2003.

EU-prosjektet EMERGE, som ble avsluttet i 2003, viste hvordan miljøgifter er blitt spredt også til mange av Europas høyfjellssjøer. Et av NIVAs resultater som vekket stor oppmerksomhet i norske media, var de forhøyede verdiene av PAH (polyaromatiske hydrokarboner) i galle hos ørret i Trollheimen.

Oppsiktsvekkende høye nivåer av de nye miljøgiftene bromerte flammehemmere ble funnet i storørret fra Mjøsa i 2003. Konsentrasjonene er blant de høyeste som er rapportert internasjonalt. NIVA har stått sentralt i flere medieoppslag, både ut fra instituttets kompetanse på området og det faktum at bevarte historiske fiskeprøver har vært sentrale for å bestemme kilder.

En analyse av data fra overvåkingen av sur nedbør viste at nedfall av sjøsalter under kraftig uvær på Vestlandet kan redusere vannkvaliteten i elvene. Det ble dokumentert en kopling mellom klimavariasjon over Nord-Atlanteren, nedfall av sjøsalter og forsuringsepisoder i elver på Vestlandet og i Trøndelag.

I 2003 deltok NIVA i flere arrangementer i forbindelse med Ferskvannets år. Den internasjonale Vanndagen

22. mars ble markert med utstillinger og demonstrasjoner i Oslo sentrum og ved Østensjøvannet i samarbeid med FN-sambandet og en rekke andre aktører innen bistand, vannforvaltning, frivillige organisasjoner og kultur.

PERSONALE OG ARBEIDSMILJØ

Ved utgangen av 2003 hadde NIVA til sammen 181 ansatte (164 årsverk). Tilsvarende ved utgangen av 2002 var det 176 ansatte (162 årsverk). Staben av vannfaglig personale utgjør 123,5 årsverk, av disse er 90 forskere hvorav 35 med doktorgrad. Forskermobiliteten var på 10% og antallet forskere er stabilt. Tre av forskerne som sluttet gikk over til stillinger ved universitet/høyskoler, men fortsatte i deltidsstilling ved NIVA. Gjennomsnittsalderen for forskere var 44,3 år for kvinner og 49,5 år for menn.

Året 2003 har vært meget krevende med stor arbeidsbelastning. Det er stor bevissthet om betydningen av et godt arbeidsmiljø, og en omfattende undersøkelse ble gjennomført for å kartlegge det psykososiale arbeidsmiljøet. Vi har gjennom prosjektet FORNYELSE AV NIVA lagt vekt på åpenhet, informasjon og medvirkning som viktige tiltak for å bedre arbeidsmiljøet. Etter undersøkelsen ser vi trender som viser at disse forhold har bedret seg, men det er åpenbart

at tidspress og følelsen av å ikke strekke til går utover medarbeidernes trivsel. Mulighetene for målrettet utvikling av personlig og faglig kompetanse er blitt bedre som følge av innføringen av strategisk kompetansestyring og systematisk oppfølging, men tidsknapphet begrenser likevel muligheten til å få tilstrekkelig opplæring, faglig fordypning og kompetanseutvikling.

Sykefraværet var 3,9 % i 2003. Dette er stabilt i forhold til 2002, og er ikke redusert slik målsetningen var. Det meste av dette er langtidsfravær og gjelder et fåtall personer. Det har ikke vært alvorlige ulykker eller ulykkestilløp. Lokalene for hovedkontoret er av akseptabel standard, selv om det ikke har vært mulig å gi renovering den ønskede prioritet. Det er store forventninger om et nytt bygg i Gaustadbekkdalen – Miljøforskningssenteret. Avdelingskontorene i Bergen, Grimstad og Hamar har hensiktsmessige og trivelige lokaler.

Det er ikke konstatert utslipp til det ytre miljø utover gjeldende forskrifter.

Likestilling

Ved inngangen til 2004 er fire av NIVAs sju styremedlemmer kvinner. Instituttets ledergruppe består av fire menn og to kvinner. Av ti forskningsledere er tre kvinner. Av NIVAs 90 forskere, er 71 menn og 19 kvinner (21%). Av instituttets 5 stipendiater er 4 kvinner og vi regner med at

kvinneandelen blant forskere vil øke jevnt gjennom rekruttering, fordi det innenfor de fleste områder er flere kvinner som søker forskerstillinger. Instituttet rekrutterer bevisst kvinner for å øke andelen kvinnelige forskere. Andelen kvinner på instituttet for øvrig er 39 %. Etter en gjennomgang av forskeres lønnsnivåer så vi at det er en overrepresentasjon av kvinner på den nedre delen av lønnskalaen til tross for at andelen dr.grader er høyere blant kvinnelige forskere. En plan er derfor utarbeidet for å sikre en bedre lønnsutvikling blant kvinnelige forskere. Instituttet har fleksibel arbeidstid for alle. Det er 24 kvinner og 16 menn som arbeider deltid. Vi ser ingen nevneverdige forskjeller i omfang av overtidsarbeid blant kvinner og menn.

ØKONOMISK HANDLEFRIHET

Brutto omsetning i NIVA var i 2003 138,2 mill. kroner, mot 140,2 mill. kroner i 2002. Resultatet ble minus 4.1 mill. kroner mot pluss 0,1 mill. kroner året før. Resultatet foreslås inndeckt av egenkapital. Stiftelsens egenkapitalandel av totalkapitalen er 35,2% og anses som tilfredsstillende. Datterselskapet Akvaplan-niva AS hadde en omsetning på 33,3 mill. kroner og oppnådde et resultat på 0,715 mill. kroner, mot et

underskudd på 1,3 mill. kroner året før. Brutto omsetning for konsernet var 168,8 mill. kroner og resultatet ble et underskudd på 3,376 mill. kroner.

Styret legger til grunn for årsoppgjøret at grunnlaget for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er satt opp under forutsetning av fortsatt drift. Det budsjetteres med et positivt driftsresultat for 2004. Ordre-reserven er god og utsiktene er relativt gode i de ulike markeder, men NIVA er fortsatt inne i en omstillingsprosess.

Styret finner de økonomiske rammebetingelsene for NIVA bekymringsfulle, men er tilfreds med de radikale forandringer i instituttets drift, organisasjon, ledelse og strategi som er gjennomført.

LEDELSE OG STRATEGISK UTVIKLING

Gjennom prosjektet FORNYELSE AV NIVA er det utviklet en mer markedsorientert og funksjonell organisasjon, som styrker og tydeliggjør verdiskapingen. Lederutvikling, kontinuerlige endringsprosesser, strategisk kompetanseutvikling og rekruttering anses som kritiske faktorer for instituttets utvikling.

NIVA erfarer at samarbeid gjennom allianser og faglige nettverk med miljøer innen naturfag, samfunnsfag, ingeniør-fag og økonomi blir stadig viktigere for å løse kom-

plekse oppgaver i samfunnet, men opplever dessverre at dette er lite etterspurt av norsk forvaltning.

Det strategiske samarbeidet med Akvaplan-niva AS er blitt styrket ved at NIVA er hovedaksjonær i selskapet (93%), som har virksomhet innen akvakultur, miljøforskning, oljeindustri og forskning i nordområdene. Akvaplan-niva er lokalisert i Polarmiljøsenderet i Tromsø, og samarbeidet her er viktig for utvikling av NIVAs sentrale fag- og markeds-områder.

NIVA har et utstrakt samarbeid med andre institutter og forskningsmiljøer. I 2003 ble det inngått en samarbeidsavtale med Havforskningsinstituttet som gir grunnlag for betydelige faglige synergier.

Den strategiske Miljøalliansen (NIVA, NILU, NIBR, NINA, NIKU og Jordforsk) ble etablert i 2002 for å styrke og samordne miljøforskningen. Denne satsingen er hensiktsmessig, både forskningsstrategisk og bedriftsstrategisk, men det vil kreve betydelig innsats og forpliktelser både fra instituttene og fra forvaltningen hvis den skal gi avkastning.

I 2003 har arbeidet med planene for Miljøforsknings-senteret i Gaustadbekk-dalen gått over i en konkret fase: interessentene har sammen med Forskningsparken etablert et felles aksjeselskap og med støtte fra Forskningsrådet er

det gjennomført et skisseprosjekt. På dette grunnlag skal partene forhandle frem en rammeavtale om å bli leietakere. Hvis senteret realiseres, vil NIVA kunne flytte hele organisasjonen inn i nytt bygg tidlig i 2006. Dette representerer en ny arena som spenner fra grunnforskning via anvendt forskning til innovasjon og nyskaping innen Forskningsparken ved Universitetet i Oslo. Åtte institutter med 600 medarbeidere fordelt på naturvitenskap, teknologi, samfunnsfag og økonomi er en betydelig kunnskaps-ressurs. NIVAs styre ser svært positivt på utviklingen av dette senteret og har store forventninger til tettere samarbeid med Universitetet i Oslo.

VEIEN VIDERE

I 2003 ble det økonomiske resultatet dessverre negativt etter et foregående år i balanse. I tillegg til reduksjon av bevilgninger til nasjonale oppgaver for Miljøvern-departementet, skyldes underskuddet først og fremst reduserte inntekter på grunn av kapasitetsmangel. Derfor er offensiv rekruttering på vekstområdene et viktig virkemiddel.

NIVA leverer solide faglige resultater og har en betydelig produksjon av nyttig kunnskap. Vi opplever anerkjennelse i markedet. Dette er

grunnlaget for videre utvikling og fornyelse av NIVA.

TAKK

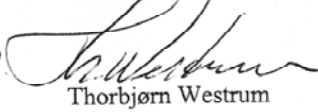
Det er styrets oppfatning at den omfattende effektivisering og endring som NIVA gjennomgår, er nødvendig for å gjenvinne økonomisk handlefrihet og sikre

en markedsbasert, strategisk utvikling.

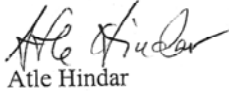
Medarbeidernes deltakelse og entusiasme er helt grunnleggende for å lykkes i denne prosessen. Styret retter en stor takk til alle medarbeiderne for innsatsen i 2003.

Oslo, 30. april 2004

Guro Fjellanger

Thorbjørn Westrum

Anne Lill Gade

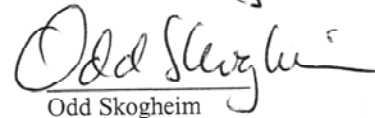

Atle Hindar

Leonor Tarrason

Eli Aamot

Morten Schaanning

Odd Skogheim

Resultatregnskap
(1000 kroner)

NIVA-GRUPPEN		Noter	N I V A	
2002	2003		2003	2002
167,942	168,830			
		3	138,228	140,214
91,226	93,598			
44,811	40,278	4	78,341	74,706
25,995	31,329		31,816	38,214
7,334	6,916		25,801	20,208
169,366	172,121	6	6,437	6,850
			142,395	139,978
-1,424	-3,291			
			-4,167	0,236
0,000	0,000			
0,541	0,751		0,000	0,090
-0,770	-0,530		0,521	0,447
0,204	0,000		-0,485	-0,658
-0,025	0,221		0,000	0,000
			0,036	-0,121
-1,449	-3,070			
			-4,131	0,115
-1,449	-3,070			
			-4,131	0,115
-0,584	0,171	7	0,000	0,000
-0,032	0,135	11	0,000	0,000
-0,833	-3,376			
			-4,131	0,115
			-4,131	0,115

NIVA-GRUPPEN		Balanse pr. 31.12		N I V A	
(alle tall i hele tusen)					
2002	2003		Note	2003	2002
		Anleggsmidler			
		Immaterielle eiendeler			
0,501	0,330	Utsatt skattefordel		0,000	0,000
0,501	0,330	Sum immaterielle eiendeler		0,000	0,000
		Varige driftsmidler			
32,517	32,487	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	6	32,487	32,517
17,535	16,735	Maskiner, anlegg, inventar o.l.	6	15,239	16,351
50,052	49,222	Sum varige driftsmidler		47,726	48,868
		Finansielle anleggsmidler			
0,000	0,000	Investering i datterselskaper	8	3,276	2,227
0,552	0,583	Investering i aksjer og andeler	8	0,394	0,385
0,552	0,583	Sum finansielle anleggsmidler		3,670	2,612
51,105	50,135	Sum anleggsmidler		51,396	51,480
		Omløpsmidler			
		Fordringer			
40,222	29,891	Kundefordringer		25,487	33,689
1,591	1,423	Andre fordringer		0,188	0,325
0,000	0,000	Kortsiktige konsernfordringer	9	1,064	1,650
14,017	14,253	Honorarreserve	2	8,711	9,077
55,830	45,567	Sum fordringer		35,450	44,741
8,037	20,313	Bankinskudd, kontanter o.l.	10	12,706	5,472
63,867	65,880	Sum omløpsmidler		48,156	50,213
114,972	116,015	Sum eiendeler		99,552	101,693
		Egenkapital			
40,000	40,000	Grunnfond, aksjekapital		40,000	40,000
2,272	-2,154	Annen egenkapital		-4,997	-0,865
42,272	37,846	Sum egenkapital	12	35,003	39,135
1,478	1,613	Minoritetsinteresser	11	0,000	0,000
		Gjeld			
6,950	7,601	Avsetninger for forpliktelser			
6,950	7,601	Pensjonsforpliktelser	5	7,601	6,950
3,570	3,570	Sum avsetninger for forpliktelser		7,601	6,950
3,570	3,570	Annen langsiktig gjeld			
3,570	3,570	Annen langsiktig gjeld	14	3,570	3,570
		Sum annen langsiktig gjeld		3,570	3,570
27,595	31,333	Kortsiktig gjeld			
0,588	0,000	Forskudd fra kunder		25,953	25,670
10,451	11,379	Gjeld til kredittinstitusjoner		0,000	0,000
6,942	7,474	Skyldig offentlige avgifter m.v.		9,900	8,940
0,000	0,000	Leverandørgjeld		5,464	5,858
15,126	15,199	Gjeld til konsernselskaper		0,000	0,112
60,702	65,385	Annen kortsiktig gjeld		12,061	11,458
		Sum kortsiktig gjeld		53,378	52,038
71,222	76,556	Sum gjeld		64,549	62,558
114,972	116,015	Sum egenkapital og gjeld		99,552	101,693
		Pantstillelser	14		

Guro Fjellsgaard
Guro Fjellsgaard (styrelsesleder)

Thorbjørn Westrum
Eli Aamot

Oslo, 31. desember 2003
Oslo, 30. april 2004

Leonora Tarrason
Morten Schaanning

Atle Hindar
Atle Hindar

Ann Lill Gade
Ann Lill Gade

Odd Skogheim
Odd Skogheim (adm.dir.)

NOTER TIL REGNSKAPET 2003

Note 1 – Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder. Interne kjøp og salg, interne overførslar og mellomværende er eliminert i konsernregnskapet.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Enkelte poster er vurdert etter andre regler, og redegjøres for nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene er som hovedregel fordelt lineært over antatt økonomisk levetid.

Aksjer i datterselskaper og øvrige datterselskaper

Anleggsaksjer balanseføres til anskaffelseskost. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående. Øvrige anleggsaksjer er vurdert etter kostmetoden.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner

Ved regnskapsføring av pensjon er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn. Estimataavvik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsperiode i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Beløp i 1000 kroner hvis ikke annet er nevnt**Note 2 – Oppdrag i arbeid**

Inntektsføring skjer til salgspris i takt med framdrift i prosjektene. Oppdrag i arbeid er deretter nedskrevet med 10% i morselskapet og 20% i Akvaplan-niva as.

Note 3 – Driftsinntekter

	NIVA		NIVA-GRUPPEN	
	2003	2002	2003	2002
Prosjektinntekter	113 519	114 730	143 031	141 409
Basisbevilgning/ tilskudd	24 601	25 400	24 601	25 400
Andre driftsinntekter	108	84	1 198	1 133
Sum	138 228	140 213	168 830	167 942

Prosjektinntekter

	NIVA		NIVA-GRUPPEN	
	2003	2002	2003	2002
Privat sektor i Norge	18 949	29 010	35 944	43 075
Offentlig sektor i Norge	65 364	54 598	72 069	62 402
Utlandet	29 206	31 122	35 018	35 932
Sum	113 519	114 730	143 031	141 409

Note 4 – Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser m.m.

Lønnskostnader	NIVA		NIVA-GRUPPEN	
	2003	2002	2003	2002
Lønninger	62 354	60 489	76 194	75 490
Folketrygdavgift	9 446	9 071	10 346	10 065
Pensjonskostnader	5 468	4 326	5 830	4 713
Andre ytelser	1 073	820	1 228	958
Sum	78 341	74 706	93 598	91 226
Antall ansatte pr. 31.12	179	177	224	218

Akvaplan-niva AS og Unilab Analyse AS har mottatt skattefunn midler hvorav 0,396 mill kroner er gått til reduksjon av lønnskostnader under driften.

Honorar til styrets medlemmer og lønn til administrerende direktør utgjorde henholdsvis 147 og 732 i NIVA og 208 og 1 901 i konsernet.

Det er ikke ytet lån eller stillet sikkerhet for lån hverken til daglig leder eller noen av styrets medlemmer.

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2003 utgjør 102 i NIVA. I tillegg kommer honorar for andre tjenester med 20. For konsernet utgjør dette henholdsvis 186 og 65.

Note 5 – Pensjonskostnader og –forpliktelser

Statens Pensjonskasse har utført beregninger av pensjonsforpliktelse og fiktivt fond for NIVA pr. 31.12.03. Selskapet har pensjonsordninger som omfatter 175 personer i stilling og 30 løpende pensjoner. Ordningen omfatter ytelser etter lov om Statens Pensjonskasse. Pensjonsordningen er ikke fondsbasert.

Beregningene følger norsk regnskapsstandard for pensjonskostnader.

<u>Pensjonskostnad</u>	<u>2003</u>	<u>2002</u>
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	4 955	4 757
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	6 873	6 505
Avkastning av pensjonsmidler	-6 570	-6 172
Administrasjonskostnad	98	88
Arbeidstakers andel av årets premie	-1 204	-1 184
<u>Resultatført estimatendring avvik</u>	<u>1 316</u>	<u>-11</u>
<u>Netto pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift</u>	<u>5 468</u>	<u>3 983</u>

<u>Pensjonsforpliktelse</u>	<u>2003</u>	<u>2002</u>
Beregnete pensjonsforpliktelse	120 151	113 646
<u>Pensjonsmidler (fiktivt fond)</u>	<u>102 176</u>	<u>95 759</u>
Netto pensjonsforpliktelse	17 975	17 888
<u>Arbeidsgiveravgift 14,1%</u>	<u>2 534</u>	<u>2 522</u>
<u>Estimert pensjonsforpliktelse</u>	<u>20 509</u>	<u>20 410</u>
<u>Balanseført pensjonsforpliktelse</u>	<u>7 601</u>	<u>6 950</u>

Økonomiske forutsetninger	2003	2002
Avkastning på pensjonsmidler	7,0%	7,0%
Diskonteringsrente	6,0%	6,0%
Årlig lønnsvekst	3,3%	3,3%
Årlig G-regulering	2,9%	2,9%

Note 6 – Driftsmidler

	Tomter, bygninger og annen fast eiendom		Driftsløsøre, inventar, maskiner o.l.		Sum	
	NIVA	NIVA-GRUPPEN	NIVA	NIVA-GRUPPEN	NIVA	NIVA-GRUPPEN
Anskaffelseskost 1/1	63 890	63 890	43 208	50 502	107 098	114 392
Anskaffet i år	1 473	1 473	3 515	4 616	5 295	6 089
Avgang kostpris			11 881	11 881	11 881	11 811
Anskaffelseskost 31.12	65 363	65 363	35 150	43 237	100 512	108 600
Akk.avskrivninger	32 876	32 876	19 911	26 502	52 787	59 378
Bokført verdi 31/12	32 487	32 487	15 239	16 735	47 726	49 222
Ord avskrivninger	1 502	1 502	4 934	5 414	6 437	6 916
Avskrivning i %		2 - 10 %		10 - 25%		

Note 7 Årets skattekostnad – utsatt skatt

NIVA er ikke skattepliktig for sin virksomhet. Skatten som fremkommer i regnskapet er i sin helhet utlignet på datterselskap.

Skattekostnaden i konsernet på totalt 171 er summen av alle skattekostnadene i datterselskapene.

Betalbar skatt	0
Endring utsatt skatt	171
<u>Sum skattekostnad</u>	<u>171</u>

Note 8 Finansielle anleggsmidler i morselskapet

Selskap	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel	Egenkapital	Resultat
Akvaplan-niva as	Tromsø	90%	90%	6 310	715
Nivatech as	Oslo	100%	100%	185	6

Investeringer i aksjer og andeler

NIVA-GRUPPEN

Selskap	Bokført verdi	Eierandel
Geo-Gruppen as	69	30,3%
Andre aksjer	514	
Sum	583	

Andre selskaper:

NIVA har mindre aksjeposter i Fjord Marin AS, Miljøservice Trøndelag AS, Geodatasenteret AS, Forskningsparken AS, Instidata AS, Norsk Rørservice AS, Polarmiljøsenderet AS, Polaria AS, Miljøalliansen AS og Miljøforskningssenteret AS. Bokført verdi av disse aksjene er kr 394. Akvaplan-niva AS har i tillegg aksjer i CoastCare AS og Stiftlesen Polaria samt i Miljøservice Trøndelag AS for tilsammen kr 120.

NIVA har gjennom en intensjonsavtale med minoritetsaksjonærene i datterselskapet Akvaplan-NIVA AS forpliktet seg til å innløse aksjene til en nærmere angitt verdi. Forpliktelsen anslås å utgjøre ca 2,1 mill kroner

Det er mottatt et tilskudd fra Norges Forskningsråd på kr 700. som er innbetalt som lån til Miljøforskningssenteret AS som senere kan konverteres til aksjekapital. Tilskuddet er nettoført mot fordringer og fremgår således ikke av balansen.

Note 9 – Mellomværende med selskap i samme konsern m.v.

	NIVA
Nivatech as	303
Akvaplan-niva AS	761
Sum	1 064

Note 10 Bundne bankinnskudd

	NIVA	NIVA-GRUPPEN
Skattetrekkmidler som inngår i posten	0	634
Bankgaranti prosjektforskudd	3 048	3 048

Note 11 Minoritetsinteresser

Minoritetsinteresser pr. 1.1	1 478
Minoritetenes resultatandel	135
Minoritetsinteresser pr. 31.12	1 613

Note 12 Egenkapital

	NIVA	NIVA-GRUPPEN
Egenkapital 31.12.2002	39 135	42 272
Årsresultat	-4 132	-3 376
Overkurs ved kjøp av aksjer i samme konsern		-1 050
Egenkapital 31.12.2003	35 003	37 846

NIVA er en selveiende stiftelse.

Note 13 Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld	NIVA		NIVA-GRUPPEN	
	2003	2002	2003	2002
Gjeld til Norges forskningsråd	3 570	3 570	3 570	3 570
Sum	3 570	3 570	3 570	3 570

Note 14 – Pantstillelser og garantier m.v.

	<u>2003</u>	<u>2002</u>
Gjeld som er sikret ved pant og lignende		
Gjeld sikret ved pant	0	4 158
Sum	0	4 158
Balanseført verdi av eiendeler pantsatt for egen gjeld	15 000	16 984

Til styret i stiftelsen
NORSK INSTITUTT FOR VANNFORSKNING

REVISJONSBERETNING FOR 2003

Vi har revidert årsregnskapet for NORSK INSTITUTT FOR VANNFORSKNING for regnskapsåret 2003, som viser et årsunderskudd på kr. 4.131.557,- for morselskapet og et årsunderskudd på kr. 3.376.000,- for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av underskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling, noteopplysninger og konsernregnskap. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av stiftelsens styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for stiftelsens og konsernets økonomiske stilling pr. 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysninger i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av underskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, den 30. april 2004

Erik A. Bell

Statsautorisert revisor

statsautorisert revisor
ODD LUNDE
medlem av D.n.R.

statsautorisert revisor
ERIK A. BELL
medlem av D.n.R.

Niels Juelsgt. 13, 0272 Oslo
Tlf.: 23 13 13 70 - Fax: 22 44 13 55
E-mail: firmapost@lundes-revisjon.no

Revisornr.: 9711 42 952

Bankgiro 6030.05.53128
Postgiro 0807 25 56470